

(B) Pravilni naslov Levinovega članka je *La littérature comparée. Point de vue d'outre-Atlantique* – str. 19; pravilno *Alf* (nam. Alfa) *laila va laila* (v cir.) – str. 133, *Reallexikon der (nam. zur) deutschen Literaturgeschichte* – str. 6 in 155, *Primerjalna književnost* nam. Revija za primerjalno književnost – str. 41 in 201, *Theorien* (nam. Theorie) und *Modelle* – str. 185, *Selbstreproduktion* (nam. Selbstproduktion) als *Verfahren* – str. 191; sestavek v ustreznem leksikonu se glasi *Philosophie und Dichtung*, ne pa *Literatur und Philosophie* – str. 139. Đurišinova študija o aktualnih problemih marksistično-leninistične teorije primerjalne književnosti, ki je navedena v opombah na str. 182, ni objavljena v reviji *Slavistik* 1976, str. 469–481, marveč v *Weimarer Beiträge* 1975, 2, str. 5–22, kar je v bibliografiji na str. 198 pravilno zapisano; v nepravilno citirani reviji *Slavistik* (prav. *Zeitschrift für Slawistik*) pa je na istih straneh natisnjena sorodna študija R. Rosenberga *Marxistische Literaturtheorie und Komparatistik*.

(C) Wellekova misel, ki je navedena v op. 11, ni natisnjena v *Proceedings of the Second Congress of the ICLA*, marveč v *Theory of Literature* Welleka in Warrena – str. 176; Remakov sestavek o primerjalni književnosti, ki je v nemškem prevodu ponatisnjen v Rüdigerjevem zborniku *Komparatistik* (1973), ni za to priliko »neka-ko razširjen« spis iz l. 1961, marveč prevod druge, širše inačice, natisnjene že l. 1971 v popravljeni izdaji ameriškega zbornika *Comparative Literature – Method and Perspective*; zibelka (francoskega) univerzitetnega pouka ni Sorbona, pač pa Lyon (1897) – str. 15; Shakespeara je prevajal tudi Ludwig Tieck, ne samo njegova hčerka Doroteja – str. 134; pravilno tipološke analogije nam. anomalije – str. 209.

(D) V bibliografiji in opombah so uredniki oz. sestavljalci publikacij, v katerih so objavljeni teksti več piscev, predstavljeni pogosto kar kot avtorji, saj ob imenu ni zabeležena njihova uredniška funkcija. Tako npr. Ulrich Weisstein ni naveden samo kot avtor svoje knjige o primerjalni književnosti, marveč tudi kot avtor zbornika o ekspresionizmu kot mednarodnem pojavu, čeprav ob njem sodeluje v knjigi dvajseterica drugih piscev. Informativnost tega gesla bi bila korektna šele takrat, če bi Konstantinovič tudi ob Weissteinovo ime v oklepaju pristavil besedo urednik, oziroma ustrezno srbskohrvatsko besedo (izd.), kar je storil v nekaterih drugih bibliografskih geslih.

Evald Koren

POETICS TODAY I, II (1979–1981)

Sedemdeseta leta veljajo za čas ekstenzivnega razvoja literarne vede, ki je sledil ponovnemu odkritju kontinuitete ruskega formalizma in praškega funkcionalizma s francoskim strukturalizmom, poststrukturalizmom ter današnjo rusko in ameriško semiotiko. Pobude, ki so prihajale iz lingvistike in iz anglosaške neopozitivistične filozofije, so zaznamovale glavne tokove moderne literarne teorije v smeri formalizacije njenih metodoloških izhodišč, sistematizacije osrednjih problemov literature in konceptualizacije njenega jezika. Tako imenovani individualni kritizem vse bolj izginja, številne revije, ki nastanejo v tem času, pa se deklarativno opredeljujejo zoper zasebni jezik kritike, saj celotni

svetovni kulturni prostor lahko posrka le kakšnih deset ali petnajst takšnih avtorjev. Tendenca k univerzalizaciji jezika literarne vede ob istočasni zavesti o neizogibni metodološki in problemski diferenciaciji stroke postane razvidna potreba zlasti še v luči podatka (po *PMLA Bibliography of Periodicals*), da je v začetku osemdesetih let izhajalo že okrog 3500 časopisov s področja raziskav modernih literatur in jezikov.

Stroka in njena glasila dobivajo internacionalni karakter in takšna opredelitev je poudarjena v podnaslovu cele vrste revij, npr. 1971 ustanovljene mednarodne revije za teorijo literature *Poetics*. Njen prvi urednik Teun A. van Dijk in (po letu 1980, ko ta ustanovi revijo *Text*), njegov naslednik Siegfried J. Schmidt sta s svojimi uredniškimi koncepcijami in kriteriji iz

IZ REVIJ

nje zares ustvarila mednarodni forum za teoretske raziskave literature. Ker se je *Poetics* omejila na obča in strogo teoretska vprašanja, je ustanoviteljica revije, ugledna amsterdamska založba North-Holland 1976 zasnovala paralelno revijo PTL s podnaslovom *A Journal for Descriptive Poetics and Theory of Literature*. Njen urednik Benjamin Hrushovski je v programski zasnovi revije poudaril, da je to časopis za razvoj poetike kot sistematične vede o literaturi, da mu gre sicer za literarnoteoretska in metodološka vprašanja, vendar pa bo upošteval tudi področje opisne poetike, raziskave umetnosti in strukture dejanskih tekstov, smeri, avtorjev in tipoloških aspektov literature v njenem konkretnem historičnem obstoju. Izhodiščni koncept revije PTL je bil spodbujati objavljane razprav, ki uvajajo nove pristope, s kritično razgledanostjo razpravljati o določenih pogledih na literaturo in jih tudi problematizirati, gojiti interdisciplinarnost, kritično prezentirati in ocenjevati strokovne publikacije, itd. Omenjena uredniška izhodišča revije PTL navajamo, ker je revija *Poetics Today*, katero nameravamo predstaviti, dejansko njena naslednica, kot je 1983 ustanovljena pariška revija *L'infini* dedič *Tel Quela*. Redakcija PTL je bila pravzaprav na Inštitutu za poetiko in semiotiko telavivske univerze in ko je ta jeseni 1979 začel izdajati novo revijo *Poetics Today* z uglednim mednarodnim uredniškim odborom v bolj ali manj nespremenjeni sestavi in z glavnim urednikom B. Hrushovskim, je revija PTL po štirih letih prenehala izhajati.

Hrushovski je v *Epilogu* k tej reviji zapisal, da PTL ni bila mišljena kot popularen časopis, medtem ko naj bi *Poetics Today* ne bila namenjena ozkim specialistom, teoretikom, ampak vsakomur, ki ga zanima literatura, semiotika, lingvistika, komunikacija in interpretacija. Vendar, kot je bilo mogoče sklepati že ob izidu prve številke, predstavljene ob innsbruškem kongresu mednarodne zveze za

primerjalno književnost, sledi revija ambicijam in tradiciji PTL. Iz urednikove uvodne besede v ta novi *Mednarodni časopis za teorijo in analizo literature in komunikacije* (podnaslov) je razvidno, da gre za pojmovanje poetike kot sistematične vede o literaturi. Pojem literature razume revija kot umetniško, komunikacijsko in kulturno-zgodovinsko dejstvo, hkrati pa tudi kot vprašanje individualnega ustvarjanja. Revija se programsko opredeljuje za eksplicitno in implicitno teoretsko bazo in za koherenten, sistematičen pojmovni instrumentarij, ki zajema kompleksnost semantične, estetske in kognitivne dimenzije literarnih pojavov v zgodovini. Pojem poetika je v naslovu povsem zavestno izpostavljen. Hrushovski priznava, da je ta stara toliko kot Aristotel, da pa je v bistvu še vedno mlada, komaj razvijajoča se disciplina. Prave začetke moderne poetike vidi v zavestnem opredeljevanju za avtonomijo znanosti o literaturi. Po njegovi sodbi je ta disciplina sečišče znanosti o jeziku in znanosti o človeku. Revija objavlja nove raziskave iz poetike in jo tako utrjuje kot odločilno disciplino, ki obravnava probleme literature. Uredniški koncept revije *Poetics Today* ne zanika možnosti, da koeksistirajo različni metodološki trendi moderne poetike, in priznava tudi dejstvo, da so razprave s tega področja pisane v inkomenzurabilnih metajezikih. Vendar se zavzema za poenotenje in sistematični metajezik, hkrati pa poudarja potrebo, da mora poetika konsolidirati enega ali več konsistentnih teoretskih okvirov, kakršni obstajajo v drugih znanostih o jeziku in družbi. Predvsem pa vidi bistveni kriterij za objavljanje literarnih raziskav v reviji *Poetics Today* v tem, da morajo biti vsaka po svoje intelektualni izziv.

Nesporno je vsak časopis po naravi in kvaliteti določen s sodelavci. Hrushovski omenja razcep v PTL med tistim delom uredništva, ki se je opredeljeval za gramatiko literature in bil nagnjen k uporabi metod in oblik metajezika lingvis-

tike in logike, ter drugim razumevanjem uredniškega koncepta, ki ga je mogoče označiti kot tradicionalno humanističnega. Hrushovski priznava, da je sožitje obeh teh dveh orientacij za poetiko najbolj plodno. Odločno zavrača skrajnosti obojega, tako estetski impresionizem kot tudi zapleten, težko umljiv formalizem, namenjen samemu sebi. Zanj je logično, da se teoretska formalizacija konfrontira z ugotovitvami, dobljenimi z intuitivnim opazovanjem kompleksnih artističnih pojavov. Vendar je nujno tudi odpiranje drugim disciplinam, poudarja v programskih izhodiščih revije, saj se literarna veda samo v takšni perspektivi razvija in prenavlja. Konceptija poetike danes nujno meji na sosednje discipline, absorbira njihove metodološke dosežke in jih tudi sama povratno preoblikuje. Pregled petletnega izvajanja tako zastavljene uredniške koncepcije bolj ali manj govori o tem, da je omenjena ambicija odprtosti potrjena tudi praktično s posameznimi zvezki. Revija daje prednost raziskavam konkretnih literarnih del in prispevkom, ki niso ozko specialistični, ker je tem v območju angleškega jezika že namenjena revija *Poetics*, to pa še ne pomeni, da jih ne podpisujejo imena, ki v mednarodnem zboru literarnih teoretikov najvišje kotirajo. Objavljene razprave v *Poetics Today* so mišljene kot kolektivni dialog, zato se je uredništvo tudi odločilo za izdajo tematsko zaokroženih števil, ki preraščajo v obsežne zbornike o določenem teoretskem problemu. Za nekatera območja (npr. *Drama, Theater, Performance: A Semiotic Perspective; Theory of Translation; Poetics of the Avant-Garde; The Ironic Discourse*) so pritegnili gostujoče urednike, da bi bili relevantna in kriteriji prispevkov med množico gradiva tembolj nesporni.

Revija izhaja štirikrat na leto, s poprečnim skupnim obsegom osemsto do devetsto strani. Prva dvojnja številka s podnaslovom *Literatura, interpretacija, komunikacija* je pritegnila ugledna imena stro-

ke B. Herrnstein Smith, J. J. A. Mooija, J. Cullerja, T. A. van Dijke, J. Lotmana, R. Klopferja, C. Brooke-Rose, A. Jefferson, M. Bloomfielda itd. Programsko se je osredotočila na tedaj najbolj aktualna področja literarne vede, semiotiko, literarno komunikacijo (tudi v perspektivi kognitivne psihologije), naratologijo, literarno aksiologijo, občo metodološko problematiko (npr. v zvezi z vprašanjem verifikabilnosti literarnoteoretskih spoznanj), na vprašanje postmodernizma, pa tudi na problem razmerja med semiotiko in dekonstruktivisti. Tu so še pregledno predstavljene zahodnonemške smeri literarne semiotike, medtem ko ocene strokovnih publikacij v tej številki še niso zbrane okrog enotne skupne teme, kar postane kasneje pri reviji ustaljena praksa. – Preostali številki prvega letnika se obe pretežno posvečata naratološkimi vprašanjem, ena bolj poetiki proze, druga razmerju med proznim tekstom in bralcem. Kako je na prehodu v osemdeseta leta vprašanje literarne naratologije za res aktualno, potrjuje dejstvo, da se tudi v drugem letniku posebna številka ukvarja s to problematiko, s poudarkom na vprašanju pripovedovalca in perspektive pripovedovanja ali pripovednega glasu (*voices in fiction*), kot je tudi v rabi angleške terminologije.

Narratology I (pomladanska številka 1980) odpira vprašanje resnice in avtentičnosti v naraciji (L. Doležel), fabule in sižeja v analizi naracije (J. Culler), naratoloških elementov v gledališki komunikaciji in dramskem tekstu (C. Segre), govori o aspektih narativne gramatike (G. Prince), o problemu serialne konstrukcije v novem romanu (D. Sherzer), o možnih tipih redundance v realističnem narativnem tekstu (S. R. Suleiman), o začetkih pripovedne proze (R. B. Alter), o prekodiranju v pripovedništvu Solženicina (K. Pomorska); tu pa je še dekonstruktivistični prispevek k teoriji naracije izpod peresa yalskega profesorja J. Hillisa Millerja, ki ob Jamesovi prozi pole-

mično zastavlja dialog s pojmovanji proze kot mimetične prezentacije (R. Alter, A. Friedman, F. Kermod), pa tudi s strukturalističnimi preveč racionalističnimi redukcijami Jamesove naracije na logično shemo, opredeljeno s pojmom ambigvitete ali plurisignifikacije (S. Rimmon). Avtor je tako opozoril na razhajanje med strukturalizmom in poststrukturalističnim gledanjem dekonstruktivistov na literaturo in izzval, da se je debata med njim in S. Rimmonovo o tem problemu nadaljevala še v zimski številki 1981. Med kritikami kar dva ocenjevalca spregovorita o Chatmanovi knjigi *Story and Discourse* (1978), ki velja za fundamentalen ameriški prispevek k naratologiji; predstavljenih je še dvoje knjig, J. Hollowell: *Fact and Fiction* (1977), M. Zavarzadeh: *The Mythopoeic Reality* (1976), ki obravnava najmlajšo ameriško prozno produkcijo, ocenjen pa je tudi ameriški prevod Wolfganga Iserja *The Act of Reading* (1978), ki je ideje konstanške šole recepcijske estetike zanesel tudi v akademske debate tega prostora.

Narratology II poletna številka 1980) združuje razprave iz območja poetike proze (D. Lodge, S. Chatman), žanrskih vprašanj (C. Brooke-Rose o realističnih in ne-realističnih prvinah, *the marvelous*, T. L. Ebert o postmodernistični inovativni prozi in znanstveni fantastiki) in ožje teoretskih vprašanj proznega teksta (T. Pavel o narativnosti s stališč semiotično stilne obravnave, R. Klopfer o dinamičnih strukturah narativne literature, L. M. O'Toole o razsežnostih semiotičnega prostora v narativni strukturi). S. Rimmonova v spisu *Paradoksalni status ponavljanja* polemično razpravlja z dekonstruktivističnimi stališči yalske šole, T. Reinhartova pa iz lingvistične perspektive odpira osrednje vprašanje tekstologije o pogojih tekstne koherence. – Skupni imenovalac štirim kritičnim predstavitev je aktualna problematika, ki jo opredeljuje kategorija bralca. Doležel ocenjuje U. Eca *The Role of the Reader* (1979),

sledi kritika knjige P. de Mana *Alegories of Reading* (1979), v kateri spregovori o figuralnem jeziku Rousseauja, Nietzscheja, Rilkeja in Prousta, tretja ocena govori o izhodiščih Iserjevih pogledov, formuliranih v *The Act of Reading* (1978), ki jih je treba videti pri Ingardnu, čeprav se je Iser do teh izvornih stališč tudi kritično distanciral, na koncu pa še D. Barnouw z Brown University kritično spregovori o konstanški šoli ob Jaussovi knjigi *Aesthetische Erfahrung und literarische Hermeneutik* (1977) in Iserjevih ameriških prevodih *The Implied Reader* (1974) in *The Act of Reading* (1978).

Narratology III (zimski številka 1981) na uvodnem mestu objavlja prevod Stanzlovega skrajšanega in predelanega šestega poglavja iz *Theorie des Erzählens* (1979), ostali prispevki pa so kot večina naratoloških razprav v prejšnjih dveh zvezkih natisnjeni referati z mednarodnega simpozija o narativni teoriji in poetiki proze, ki je bil poletni 1979 v Jeruzalemu. Z dekonstruktivističnih pozicij razpravlja o svobodnem indirektnem stilu M. Ron in zavrača stališča A. Banfieldove o tem problemu, ker da avtorica izhaja zgolj iz gramatičnih postavk. M. Bal objavlja teoretski prispevek o naraciji znotraj naracije z naslovom *Notes on Narrative Embedding* in mimogrede (vendar argumentirano) omenja Bronzwearovo rabo nekaterih Genettovih pojmov, ki kaže na to, da niso upoštewane bistvene pojmovne distinkcije Genettovega teoretskega prispevka k naratologiji, npr. spregledana je razmejitev med narativno in diegetično ravni, kar rezultira v nepravilnem razumevanju pojma metalingvistični komentar. Neustrezno je tudi, da Bronzwear uporablja Genettov pojem ekstradiegetskega recimo v sklopu Boothovih koncepcij pripovedovalca. Polemika med avtorjema se proti koncu revije nadaljuje, ko Bronzwear v razširjeni obliki ugovarja naratološkim koncepcijam Mieke Bal in pomenu pojma fokalizacija za njeno teorijo. Avto-

rica je v knjigi *Narratologie* (1977) prevzela Genettov pojem fokalizacije, ki ga ta povezuje z narativnim nivojem teksta, ne da bi ohranil distinkcijo med naracijo in fokalizacijo, ki jo sam briljantno opredeli. Balova korigira njegov binarni narativni model, s tem da v dejanskem tekstu vidi formo, ki jo določajo relacije med tremi ravninami, tekstom, naracijo (*récit*) in fabulo (*histoire*), pri čemer vsako ravnino določa specifična dejavnost, pripovedovanje, razporejanje dogodkov in akcije, ki so dejavnosti pripovedovalca, fokalizatorja in akterjev. Te dejavnosti pripadajo različnim ravninam, vendar so med seboj soodvisne. Bronzwear sicer ne oporeka njeni, od Genetta povzeti rabi pojma fokalizacija, ki nadomešča pojem gledišča, hkrati pa v sebi nosi tisti pomen, ki omogoča razlikovanje med »kdo vidi« in »kdo govori« in dobiva (po njegovih besedah) v njeni interpretaciji naratološke problematike specifično vlogo. Vendar Bronzwear teoriji fokalizacije očita notranjo kontradiktornost, samemu pojmu fokalizacije pa nezadostnost, da bi z njim pojasnjevali bistvo svobodnega indirektnega govora ob primerih, ko gre za mešanje naratorjevega teksta in protagonistovega (junakovega) pogleda na dogajanje. Zagovarjajoč notranjo konsistentnost vsakršnega pravega teoretskega gledanja, M. Balova zavrača Bronzweara, ki teorijo fokalizacije po njenih besedah nasilno povezuje z vprašanjem svobodnega indirektnega stila. Konfrontacija pokaže, da ustvarjalni dialog med različnimi teoretskimi pogledi lahko plodno obstaja samo ob izpolnjenem predpogoju ekspliciranja pojmov in tematiziranja argumentacijske mreže. Vprašanj svobodnega indirektnega stila (v slovenščini poznamo tudi termin doživeti govor, nem. *erlebte Rede*) se s stališč generativne gramatike dotika tudi razprava A. Banfieldove, ki opredeljuje razlikovanje med reflektivno in nereflektivno zavestjo v jeziku romana. Prav v njenih izpeljavah pa Balova, kot omenja v svo-

jem odgovoru Bronzwearu, vendarle vidi komplementarnost svoje teorije fokalizacije in problematike svobodnega indirektnega govora. Med razpravami so še štirje spisi: *The Theory of Ironic Speech Acts* (D. Amante), *What Stories Can Tell Us About Their Teller's World* (L. Polanyi), *Fictional Reliability as a Communicative Problem* (T. Yacobi) in *When »Je« is »Un Autre«* (M. I. Ryan). D. Cohnova ocenjuje Stanzlovo *Theorie des Erzählens* (1979), o njeni knjigi *Transparent Minds* (1978), kjer tipološko in diahrono obravnava cel spekter prvoosebne in tretjeosebne pripovedne tehnike, pa piše sourednik revije *Poetics Today* B. McHale. Predstavljena je še knjiga G. Rauhove *Linguistische Beschreibung deiktischer Komplexität in narrativen Texten* (1978).

V drugem letniku je izjemoma izšlo pet števil, ki skupaj obsegajo nekaj manj kot 1200 strani. Jesenska številka 1980 je bila posvečena petinosemdesetletnici R. Jakobsona in tako so tudi razprave v njej odbrane na temo jezik in literatura. Gre za osem Jakobsonovih spisov, objavljenih v celoti ali v ekscerptih, ki so večinoma nastali med leti 1970 in 1980, dva avtorja, Linda R. Waugh in B. Hrushovski, pa presojata njegov teoretski prispevek k vprašanju o pesniški funkciji. U. Eco objavlja svoj prispevek k teoriji interpretacije narativnega teksta, ki je nadaljevanje njegovih spisov *The Role of the Reader* (1979) in *Lector in Fabula* (1979). V tej številki je ocenjenih še deset novih knjig, ki problem literature obravnavajo z vidika jezika, omeniti pa velja morda vsaj štiri ocenjevalce: G. Princea (G. Genette, *Introduction à l'architexte*, 1979), M. Peckhama (B. Herrnstein Smith, *On the Margins of Discourse*, 1978), S. R. Levina (U. Weinreich, *On Semantics*, 1980) in A. Jefferson, ki je ocenila kar troje knjig Todorova, *Théories du symbole* (1977), *Symbolisme et interprétation* (1978) in *Les genres du discours* (1978).

Zimska številka 1981 odpira serijo razpravljaj o metafori,

temi, ki se nadaljuje v nekaj številkah naslednjih letnikov. Osrednji del revije se posveča trem aktualnim izhodiščem sodobne literarne teorije – Lacanu, ruskemu formalizmu in Mukašovskemu. Razpravljanje o Lacanu je odlomek iz takturat še neobjavljene knjige S. Felmanove z yalske univerze, kjer je originalnost lacanovskih idej tudi najbolj produktivno odmevala in formirala šolo dekonstruktivistov (P. de Man, J. Hillis Miller, S. Fish).

O formalizmu, »njegovem mehanističnem, morfološkem in sistematskem modelu, ki metaforično predpostavlja similariteto med literarnim delom, stroji, organizmi in hierarhični sistemi«, objavlja P. Steiner odlomek iz svoje nastajajoče primerjalne študije o ruskem formalizmu in praškem strukturalizmu, medtem ko o Mukašovskem piše v Parizu živeči J. Veltruský, nekdanji član praškega kroga. Tu je še dvojje izčrpnih pregledov o usmerjenosti in rezultatih nemške literarne vede. N. Groeben poroča o izvajanju programa empiričnih raziskav v nemški literarni znanosti, ki so ga začrtali na začetku sedemdesetih let Ihwe (z izhodišč lingvistike), Wienold (semiotike), Groeben (psihologije literature) in zlasti S. J. Schmidt. H. Göttnerjeva pa kritično pregleda pet nemških knjig o problematiki interpretacije, ki so izšle v letih 1975 in 1976, in poroča, kako je v njih odmevala njena knjiga *Logik der Interpretation* (1973), ki velja za prvi nemški prispevek k logični analizi argumentiranja v literarnih študijah.

Sledi še troje polemičnih soočanj, že omenjena strukturalistično-dekonstruktivistična debata med Rimmonovo in Hillisom Millerjem, polemika o ambivalentnem statusu teksta, ki jo je izzvala razprava Z. Shavitove, objavljena v prvem letniku revije, in polemičen odmev na Cullerjevo knjigo o Sausuru. V tej številki sta samo dve oceni. J. Alter poroča o izboru post-strukturalistične literarne vede v knjigi *Textual Strategies* (1979), A. Jefferson pa o Ricardouju in njego-

vih *Nouveaux problèmes du roman* (1978).

Tretja in četrta številka drugega letnika se ukvarjata z vprašanji dramatike in gledališča oziroma s problematiko prevajanja in prevoda. – Tema o gledališču in dramski literaturi je zastavljena iz obče semiološke perspektive. Znano je, da je G. Mounin na začetku sedemdesetih let gledališko komunikacijo izključil iz domene semiotskih preučevanj, kar je izzvalo ostre zavrnitve. Kasneje, 1977, je bila v Parizu organizirana mednarodna okrogla miza na to temo, ki je tudi pobudila razprave, objavljene v tej številki. Drama oziroma gledališče imata po svoji naravi z ozirom na druge umetnostne izraze zares specifičen status, saj integrirata v sebi serijo semiotskih subsystemov. Kompleksnost dramske umetnosti združuje v sebi številne kode in je kot celota večnivojski sistem. Res je do neke mere mogoče na teater gledati – tako kot C. Segre – kot na specifično naratološko formo, vendar je teater v svojem bistvu večnivojska komunikacija, sečišče različnih semiotskih polj, tako da gre v analizi teatarskega medija upoštevati vsaj še vizualno in fizično, telesno komunikacijo, teorijo nelingvističnih znakov, semiologijo predmetnega in še kaj, kar vse ostaja na nivoju današnjega stanja raziskav še nerazjasnjeno. Razprave v tej številki revije *Poetics Today* so pomemben prispevek h konstituiranju semiotike teatra; katere začetke je mogoče videti v spisih praške šole, o čemer govori tudi v zgodovino posegajoča razprava *Prague School Theory of Theater* Jiřija Veltruskega, enega od pionirjev praških semiotskih začetkov preučevanja gledališča.

Številka s podnaslovom *Theory of Translation and Intercultural Relations* sklepa drugi letnik in s svojo zastavitvijo problemov prevoda in prevajanja opozarja, da ta tema za literarno vedo nikakor ni kaj marginalnega, ampak da se ob njej odpirajo sama središčna vprašanja literarnosti in literarnega teksta. Razprave v tej številki

načenjajo lingvistične, literarne in kulturne aspekte prevajanja in nekatere med njimi postajajo laboratorij za številna spoznanja, ki segajo v območje drugih znanosti o človeku. Današnja refleksija prevajalskega dela ne pozna enotne teorije, ki se šele konstituira v sečišču lingvistike, primerjalne literarne vede in obče semiotike kulture, in prav tako ni omejena na določeno vodilno šolo za to problematiko, ampak je v nekem smislu tudi geografsko razpršena (Nitra na Čehoslovaškem, Leuven v Belgiji, Amsterdam, kjer se konstituira znotraj obče tekstne teorije, itd.). V središču sodobnih teoretskih observacij ni več vprašanje prevedljivosti, ampak konkretnejša problematika prevoda in prevajanja s poskusom sistematizacije objektivnih in intersubjektivnih faktorjev, lingvističnih, poetoloških in kulturoloških ovir (constraints), ki se kažejo pri transferu prevajanega teksta. Pričujoča številka pomeni reprezentativen vzorec raziskav, ki formirajo današnje teoretsko gledanje na prevod in prevajanje. V izhodišču so štiri razprave, ki se osredotočajo na metodološka vprašanja prevajalske teorije (I. Even-Zohar, G. Toury, R. Kloepfer, A. Lefevère), sledijo štiri razprave, ki se lotevajo prevoda in prevajanja z vidika kontrastivne lingvistike (med njimi je tudi prispevek, ki ga je napisal zagrebški profesor Vladimir Ivir, z naslovom *Formal Correspondence vs. Translation Equivalence Revisited*), potem je tu troje razprav, ki vprašanja prevoda razrešujejo v okviru sodobne tekstologije (npr. G. Wienold, *Some Basic Aspects of Text Processing*), zadnja dva sklopa razprav pa sta v zvezi s historično konkretnejšimi vprašanji prevoda in prevajanja. Prvi se ukvarja s prevajalskim procesom glede na historična poetološka vprašanja (vprašanja literarnega polisistema), npr. razprava Joséja Lamberta *Théorie de la littérature et théorie de la traduction en France (1800–1850)*, na koncu pa je objavljenih pet spisov na temo prevajalski modeli in literarna zgodovina,

ki so refleksija določenih prevajalskih realizacij. Večina prispevkov v tej številki je nastala ob telavivskem prevajalskem simpoziju konec sedemdesetih let, ki je bil samo ena od organiziranih oblik prizadevanja za konstituiranje enotne prevajalske vede, kakšno vlogo pa je pri tem imela primerjalna literarna veda, kažejo rezultati objavljenih razprav. To, nikakor ne zanemarljivo vlogo poudarja tudi redakcijski uvod v pričujočo številko: »Prav tako kot je prevajalska teorija brez veljave izven (historično) komparativnih raziskav, so tudi primerjalne raziskave kakršnekoli vrste (naj pripadajo primerjalni literaturi ali primerjalni lingvistiki) neveljavne brez [vključitve] prevajalske teorije.«

Jola Škulj

KULTURE ISTOKA **Časopis za filozofiju, književnost i umetnost Istoka.**

Gornji Milanovac, NIRO Dečje novine. 1984 –

V preteklem letu je začela izhajati prva jugoslovanska revija za filozofijo, književnost in umetnost Vzhoda z naslovom *Kulture Istoka*. Streho ji je dala založba Dečje novine v Gornjem Milanovcu, sedež redakcije pa je v Beogradu. Kakor da uredniki ne bi prav verjeli, da bo revija zares zaživela, so najprej izdali poskusno, ničelno številko. Vendar kaže, da je v Jugoslaviji danes na tem področju strokovno zaledje že tako razvito, da bo revija lahko izhajala v štirih številkah na leto. Očitno pa se je z interesom bralstva izkazala tudi družbena potreba po takšni publikaciji. Ob koncu leta je namreč izšla še dvojna številka 1–2 za drugo polovico leta. Tako je vsaj do neke mere že mogoče presojati, kako revija uresničuje cilje, začrtane v uredniškem uvodnem programu. Tam je rečeno, naj bi revija v današnjem času, ko so vsi narodi v svetovni skupnosti čedalje bolj odvisni drug od drugega, prispevala k razumeva-